

Okul Öncesi Eğitimde Yer Alan Öğrenme Merkezlerinin Yeterliliğinin Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi*

Kevser Durmaz^a

Şenel Elaldı^b

Geliş Tarihi: 01 Eylül 2024 Kabul Tarihi: 24 Haziran 2025 Yayın Tarihi: 30 Haziran 2025

Özet

Bu çalışma, okul öncesi eğitim kurumlarında kullanılan öğrenme merkezlerinin yeterliliğinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirmesini amaçlamaktadır. Nitel araştırma yöntemlerinden biri olan durum çalışması deseni kullanılmıştır. Bu kapsamda 2023-2024 akademik yılında çeşitli şehirlerde görev yapan 106 öğretmen kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi ile çalışma grubuna dâhil edilmiştir. Araştırma verileri açık uçlu sorulardan oluşarak hazırlanan görüşme formu ile toplanmış ve Maxqda programı kullanılarak analiz edilmiştir. Bulgular öğretmenlerin öğrenme merkezlerini faydalı bulduklarını; ancak mevcut koşulların öğrenme merkezlerinin etkili kullanımını engellediğini ve bu nedenle yetersizlik yaşadıklarını ortaya çıkarmıştır. Ayrıca materyal çeşitliliğinin ve yenilenmesinin, öğrenme merkezlerinin sürekli olarak çocukların ilgisini çekmesi açısından önemli olduğu; estetik, temizlik, erişilebilirlik, gözlem yapabilme imkânı ve kullanılabilirlik gibi faktörlerin öğretmenlerin sınıf merkezlerine yönelik algılarında önemli rol oynadığı da ortaya çıkmıştır. Merkezlerinin daha etkili kullanılabilmesi için sınıf alanının genişletilmesi, materyal çeşitliliğinin artırılması, öğretmenlerin eğitilmesi ve velilerden destek alınması gerektiğine yönelik önerilere yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Okulöncesi eğitim kurumları, Öğrenme merkezleri, Öğretmen görüşleri

Evaluation of the Adequacy of Learning Centers in Preschool Education According to Teachers' Opinions*

Abstract

This study aims to evaluate the adequacy of learning centers used in preschool education institutions according to teachers' opinions. A case study design, one of the qualitative research methods, was used. In this context, 106 teachers working in various cities in the 2023-2024 academic year were included in the study group with the convenience sampling method. The research data were collected with an interview form prepared with open-ended questions and analyzed using the Maxqda program. The findings revealed that teachers found learning centers useful; however, the current conditions prevented the effective use of learning centers and therefore they experienced inadequacy. It was also revealed that material diversity and renewal are important for learning centers to constantly attract children's attention; factors such as aesthetics, cleanliness, accessibility, observation opportunity and usability play an important role in teachers' perceptions of classroom centers. In order for the centers to be used more effectively, suggestions were made that the classroom area should be expanded, the variety of materials should be increased, teachers should be trained and support should be obtained from parents.

Key Words: Preschool education institutions, Learning centers, Teachers' views

^a Öğretmen, MEB., kevser581994@gmail.com, ORCID; 0000-0002-4573-5460

^b Prof. Dr., Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü
selaldi@cumhuriyet.edu.tr, ORCID; 0000-0003-0780-4207 (Sorumlu Yazar)

* Bu çalışma Elaldı danışmanlığında, Durmaz tarafından 2024 yılında tamamlanan "Okul Öncesi Eğitimde Öğrenme Merkezlerinin Mevcut Durumunun ve Kullanımının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi" isimli yüksek lisans tezinin bir bölümüdür.

Giriş

Okul öncesi eğitim, 0-6 yaş arasındaki çocukların öğrenmelerine yardımcı olmak, gelişim süreçlerini hızlandırmak ve anlama kapasitelerini arttırmak için çok önemli bir basamaktır. Okul öncesi eğitim sayesinde çocuklar, motor, bilişsel, dil, sosyal ve duygusal gibi gelişim alanlarında daha başarılı olmaktadır. Bunun yanında öz bakım becerileri de desteklenmektedir. Çocukluk dönemi bireyin geleceğinin nasıl şekilleneceğini belirleyen önemli bir bölümünü ifade etmektedir. Dolayısıyla, bu dönemde bağlantılı olunan çevre, çocuğun benlik gelişimi üzerinde de etkilidir (Özburak ve Aygenç, 2021).

Aile ortamının ardından, okul öncesi eğitim kurumları çocukların akranlarıyla etkileşim kurarak sosyal bir çevre oluşturmaları ve gelişimlerini sağlıklı bir biçimde sürdürmeleri için önemli bir zemin teşkil eder. Bu kurumlar, okul öncesi dönemdeki çocukların bilişsel, sosyal, duygusal ve fiziksel gibi çok yönlü gelişim alanlarını güvenli ve destekleyici bir ortamda en iyi şekilde desteklemeyi amaçlayan kuruluşlardır. Bu amaç doğrultusunda, uzman eğitim kadroları ve çeşitli pedagojik programlar aracılığıyla çocuklara destek sağlarlar (Aral, Kandır ve Can Yaşar, 2003; Oktay, 2010). Dolayısıyla, çocukların tüm gelişimsel ihtiyaçlarının en iyi şekilde karşılanabilmesi ve ilgi ile yetenekleri doğrultusunda doğru yönlendirilebilmeleri için nitelikli bir okul öncesi eğitimine duyulan gerekliliği vurgulamak önemlidir (Demirel, 2005).

Okul öncesi eğitimde verilen eğitimin etkililiğini ve verimini belirleyen önemli unsurlardan biri ortamının fiziksel şartlarının uygunluğudur. Çevre çocuklar için okul öncesi eğitim kurumlarında ikinci bir öğretmen olarak görülmektedir. Her çocuğun öğrenmesine ve gelişimine teşvik etmek için bu ortamda yer alan alanların etkili kullanımını planlamak, ilgi çekici ve duyarlı bir sınıf ortamı oluşturmak oldukça önem taşımaktadır (Kıldan, 2007). Allen ve Fraser (2007) tarafından yapılan bir çalışmada çocukların gelişmelerini desteklemede sınıfta oluşturulan öğrenme ortamları, önemli bir etken olarak ön plana çıkmıştır. Çocukların özellikle kendi tercih ettikleri öğrenme ortamlarında eğitim almalarına vurgu yapılmıştır. Özenle ve itinayla planlaması yapılan öğrenme ortamları eğitim programının da istenilen hedefe ulaşmasında önemlidir. Eğitim ortamındaki öğrenme merkezlerinin düzgün bir şekilde düzenlenmesi bir eğitim programının amacına uygun olarak planlanabilmesi ve uygulanabilmesi için gerekmektedir (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2013). Sınıf içi düzenleme ile ilgili değişiklikler ve yeni bir bakış açısı sağlama güncellenen okul öncesi eğitim programının amaçları içerisinde yer almaktadır (Dülgeroğlu ve Günindi, 2022).

MEB Okul Öncesi Programı'nın 2024 yılındaki güncellemesiyle öğrenme merkezlerinin fiziksel düzenlenmesine yönelik önemli değişiklikler yapılmıştır. Bu kapsamda, öğrenme merkezlerinin çeşitli malzemelerle (farklı renkte halılar, yer döşemeleri, bantlar, çocuk boyu dolap/raflar, pano gibi) belirgin bir şekilde ayrılması öngörülmektedir (MEB, 2024). Güncellemede ayrıca, öğrenme merkezlerinin düzenlenmesinde çocukların fikirlerinin alınmasının önemi vurgulanmaktadır. Bu yaklaşımın, çocukların sınıfı benimsemelerine ve sorumluluklarını yerine getirmelerine destek olacağı belirtilmektedir (MEB, 2024). Çocukların öğrenme merkezlerindeki materyallere kolayca erişebilmeleri için dolap ve masaların çocuk boyuna uygun olması gerektiği de programda yer almaktadır (MEB, 2024).

Öğrenme merkezlerinin düzenlenmesinde çocukların güvenliği ve rahatlığı öncelikli tutulmalı, masa ve sandalyelerin sivri kenar ve köşeleri olmamalıdır (MEB, 2024). Program, çocukların

materyallere kendi başlarına erişebilmelerini ve kullanabilmelerini teşvik etmektedir. Bu nedenle, materyallerin yerleştirilmesinin güvenli bir ortam oluşturacak şekilde dikkatlice planlanması gerekmektedir (MEB, 2024). Son olarak, 2024 güncellemesiyle öğrenme merkezlerine kazanımlara uygun olarak yeni materyaller eklenmesi, bazı materyallerin kaldırılması veya tekrar düzenlenmesi gibi dinamik bir yaklaşım benimsenmiştir (MEB, 2024).

Öğrenme merkezleri, çocukların bireysel gereksinimlerini karşılamak üzere tasarlanmış, farklı materyallerle donatılmış ve küçük gruplar halinde etkileşimde bulunabilecekleri ortamlardır. Bu merkezler, çocukların dikkatlerini yoğunlaştırarak oyun oynamalarına ve öğrenmelerine olanak tanır. Ayrıca, bu merkezler küçük grup etkinliklerinde de kullanılabilir. Çocuklar, özgürce farklı deneyimler yaşayabildikleri, rahatça hareket edebildikleri ortamlarda daha iyi gelişirler ve yeteneklerini sergileyebilirler (MEB, 2024). Öğrenme merkezleri, iç mekânlarda olduğu kadar dış mekânlarda da düzenlenebilir. Bu merkezlerin tasarımında uyarıcı bir ortamın sağlanması önemlidir. Bu ortam, çocukların gelişimlerini destekler, yeni ve özgün ürünler oluşturmalarına olanak tanır, yeni davranışlar geliştirmelerine ve özellikle yaratıcılıklarını kullanmalarına yardımcı olur. Bu nedenle, öğrenme merkezlerinin tasarımında ve düzenlenmesinde çocukların ihtiyaçları, ilgileri ve gelişim seviyeleri göz önünde bulundurulmalıdır. Okul öncesi eğitim kurumlarında bulunması önerilen merkezler; blok, okuma ve dinleme (kitap), yazı, müzik, sanat, matematik, fen ve dramatik oyun merkezleridir. Blok merkezinde; çocuk el-göz koordinasyonunu ve küçük kas-büyük kas hareketlerini geliştirebilmektedir. Kitap merkezinde; dinleme ve anlatma, hayal gücü, dil becerileri gelişebilmektedir. Çocuklar, kitapların resimlerine bakarak öyküleri anlatma, kitap sayfalarını çevirme, parmaklarıyla yazıları takip ederek okumayı taklit etme gibi ön okuma ve okuma becerilerini deneyimlerler (MEB, 2013). Yazı merkezi; çocukların okuma ve yazmaya karşı ilgi duymalarını artırmak ve erken okuryazarlık becerilerini desteklemek için tasarlanmış bir öğrenme alanıdır (MEB, 2013). Müzik merkezinde; sesleri ayırt etme, işitsel hafızaları, motor becerileri gelişmektedir. Sanat merkezinde; çocuklar çevreyi ve kendileriyle ilgili algılarını, duygularını ve düşüncelerini yansıtabilmektedir. Matematik merkezi; çocukların matematiksel kavramları keşfetmelerine, deneyimlemelerine, öğrenmelerine, günlük yaşamlarıyla ilişkilendirmelerine yardımcı olan ve matematikle olan etkileşimlerini, anlayışlarını geliştirmek için önemli bir ortamdır (MEB, 2013). Fen merkezinde çocukların merakı, çevre ve doğaya ilgileri artabilmektedir (Aysu ve Aral, 2016). Dramatik oyun merkezleri çocukların hayal gücünü ve yaratıcılıklarını kullanarak farklı roller üstlendikleri, duygularını ve düşüncelerini ifade ettikleri ortamlardır. Çocuklar farklı rolleri (anne-baba, polis, doktor, öğretmen gibi) bu merkezlerde deneyimleyebilmektedirler. Çocukların yaratıcılıklarına katkı sağlayan bu merkezler aynı zamanda çocukların sosyal alanlarının gelişimine de katkı sağlamaktadırlar (Erşan, 2011; Kaya, 2017). Bu öğrenme merkezlerine yer alan materyallerin çeşitliliği ve güncelliği de önemlidir (Çelik ve Kök, 2007). Ancak bu merkezlerde yer alan nitelikli ve güncel materyallerle çocukların yeni deneyimler kazanmaları desteklenebilmektedir (Demiriz, Karadağ ve Ulutaş, 2003). Öte yandan, çocuğun aktif bir şekilde etkinliklerde yer alabilmesi için merkezlerin oluşturulmasında bazı özelliklere dikkat edilmesi gerekmektedir. Örneğin, gürültülü ve hareketli etkinliklerin yapıldığı merkezlerin, daha sakin ve odaklanma gerektiren merkezlerden ayrı konumlandırılması önerilmektedir. Ayrıca, halılar, şeritler, raflar ve dolaplar gibi çeşitli materyaller kullanılarak merkezler arasında belirgin ancak geçişli sınırlar oluşturulabilir. Bazı öğrenme merkezlerinin ise doğal ışıktan faydalanabilecek aydınlık alanlarda yer alması, çocukların deneyimlerini zenginleştirebilir (Dönmez, 2008; Gürpınar, 2006; Karaküçük, 2008; Kandır ve Çaltık, 2006).

Etkili bir şekilde yapılandırılmış öğrenme merkezleri, çocukların bağımsız düşünme yeteneklerini destekler ve kendi öğrenme süreçlerinin sorumluluğunu almalarına yardımcı olur (Pattillo ve Vaughan, 1992). Ayrıca, bu merkezlerde seçim yapma imkanı sunulduğunda, çocukların öğrenmeye yönelik motivasyonları artar ve öğrenme süreçleri hızlanır (Pattillo ve Vaughan, 1992). Öğrenme merkezleri, çocukların bireysel öğrenme hızlarına ve tercihlerine uygun etkinliklerle öğrenmelerine fırsat tanıyarak, onların farklı öğrenme ihtiyaçlarına daha iyi yanıt verir (Kostelnik, Soderman, Phipps Whiren ve Rupiper, 2015).

Alanyazında öğrenme merkezlerinin mevcut durumundan ziyade düzenlenmesine yönelik öğretmen görüşlerine yer veren sınırlı sayıda çalışmaya rastlanmıştır (Güzelyurt, Dayanan, Çakır ve Ahmetoğlu, 2019; Metin, 2017; Ramazan, Çiftçi ve Tezel, 2018). Ancak çocuğun tüm gelişim alanına önemli katkıları olan öğrenme merkezlerinin yeterliliklerinin ortaya konulması, çocukların bireysel olarak ya da küçük gruplar oluşturarak becerilerinin desteklenmesine katkı sağlayacaktır. Bu doğrultuda, bu çalışmayla bu merkezlerin yeterliliğinin öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda “Okul öncesi kurumlarında yer alan öğretmenlerin öğrenme merkezlerinin yeterliliğine ilişkin görüşleri nelerdir?” sorusuna cevap aranmıştır. Ayrıca aşağıda yer alan alt problemlere de yer verilmiştir:

1. Okul öncesi kurumlarında öğrenme merkezlerinin kullanımında öğretmenlerin yaşadıkları sorunlara yönelik öğretmen görüşleri nelerdir?
2. Okul öncesi kurumlarında öğrenme merkezlerinin etkili bir biçimde uygulanabilmesine yönelik öğretmenlerin tavsiyeleri nelerdir?

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan durum çalışması deseni kullanılmıştır. Durum çalışmasında, belirli bir duruma yönelik etkenlerin derinlemesine bütüncül bir yaklaşımla incelenmesi ve bu etkenlerin durumu nasıl etkilediklerinin ortaya konulması amaçlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu araştırmada incelenen durum, okul öncesi eğitimde yer alan öğrenme merkezleridir. Bu merkezlere yönelik hazırlanan görüşme soruları okul öncesi öğretmenlerine uygulanarak mevcut durumun yeterliliği derinlemesine incelenmiştir.

Çalışma grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2023-2024 akademik yılında Türkiye'nin çeşitli şehirlerinde görev yapan farklı coğrafi bölgelerdeki ve farklı kıdem düzeylerindeki okul öncesi öğretmenlerinin deneyimlerini çeşitlilik arz edecek şekilde yansıtmak ve zengin bir veri seti elde etmek amacıyla nispeten daha geniş bir katılımcı grubuyla 106 okul öncesi öğretmeniyle çalışılmıştır. Çalışma grubunda yer alan okul öncesi öğretmenlerinin seçiminde kolay ulaşılabilir örneklem yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırmalarda örneklem büyüklüğü genelleme yapmaya fırsat tanımayacağı için araştırmacılar ulaşılması kolay örneklem üzerinde çalışmayı tercih etmektedirler. Dolayısıyla kolay ulaşılabilir örneklem yöntemiyle elde edilen örneklem grubu ulaşması hızlı ve kolay olan öğelere dayanmaktadır (Patton, 2005). Çalışma grubuna ait betimsel veriler Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1

Katılımcılara Ait Bilgiler

Cinsiyet	N	Yaş	N	Eğitim Düzeyi	N	Okul Türü	N
Erkek	6	25-30	34	Lisans	84	İBA	34
Kadın	100	30-35	34	Yüksek Lisans	22	BA	51
		35-40	26			MLBUA	4
		40-45	12			ÖEUA	4
						OBA	13
Kıdem Yılı		Hizmet İçi Eğitim Alma		Sınıf Mevcudu			
5-10 yıl	47	Hayır	68	5-10	11		
10-15 yıl	28	Evet	38	10-15	28		
15-20 yıl	21			15-20	42		
20-25 yıl	4			20-25	24		
25+ yıl	6			25+	1		

İBA: İlkokula Bağlı Anasınıfı, **BA:** Bağımsız Anaokulu, **MLBUA:** Meslek Lisesine Bağlı Uygulama Anaokulu, **ÖEUA:** Özel Eğitim Uygulama Anaokulu, **OBA:** Ortaokula Bağlı Anasınıfı "Yaş aralıklarındaki 'N' sayısı, o aralıktaki toplam katılımcı sayısını göstermektedir."

Tablo 1'de sunulan demografik verilere göre, katılımcı grubumuzda kadın öğretmenlerin (%94.34'ü, N=100) belirgin bir çoğunluğu oluşturduğu görülmektedir. Erkek öğretmenlerin oranı ise daha sınırlı (%5.66'sı, N=6) düzeydedir. Öğretmenlerin büyük bir bölümünün (%79.25'i, N=84) lisans düzeyinde eğitim almış olduğu anlaşılrken, kayda değer bir oranda (%20.75'i, N=22) yüksek lisans mezunu öğretmen de bulunmaktadır. Yaş dağılımına bakıldığında, en yoğun katılımın (%32.08, N=34) genç ve orta yaş aralığındaki (25-30 ve 30-35 yaş) öğretmenlerden geldiği söylenebilir. Mesleki deneyim açısından incelendiğinde, katılımcıların önemli bir kısmının (%44.34'ü, N=47) orta kıdemli (5-10 yıl) öğretmenlerden oluştuğu belirlenmiştir. Okul türleri karşılaştırıldığında, en fazla temsil edilen (%48.11, N=51) okul türünün bağımsız anaokulları olduğu göze çarpmaktadır. Buna karşın, meslek lisesine bağlı uygulama anaokulları ve özel eğitim uygulama anaokulları eşit ve en az sayıda katılımcıya (%3.77, N=4) sahiptir. Hizmet içi eğitim alma durumuna bakıldığında, katılımcıların yaklaşık üçte birinin (%35.85'i, N=38) bu tür bir eğitime katıldığı, çoğunluğunun ise (%64.15'i, N=68) katılmadığı anlaşılmaktadır. Son olarak, sınıf mevcudu incelendiğinde, katılımcıların önemli bir bölümünün (%39.62'si, N=42) 15-20 öğrenci aralığında sınıf mevcuduna sahip olduğu belirlenmiştir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Veriler, öğretmenlerle yapılan yarı yapılandırılmış görüşmelerin Google Forms aracılığıyla çevrimiçi olarak toplanmasıyla elde edilmiştir. Görüşme formu, ilgili literatür taraması ve uzman görüşleri alınarak hazırlanmıştır. Öğretmenlerin öğrenme merkezlerinin yeterliliğine ilişkin görüşlerini derinlemesine belirlemeyi amaçlayan açık uçlu sorulardan oluşmuştur. Katılımcılara, görüşme formuna erişim bağlantısı sağlanmış ve formu uygun oldukları bir zamanda ve mekânda doldurmaları istenmiştir. Formun çevrimiçi ortamda doldurulması sırasında katılımcılara teknik destek sağlanmış ve soruların anlaşılır olması için gerekli açıklamalar yapılmıştır. Katılımcılardan elde edilen veriler kaydedilirken Ö1, Ö 2, ... Ö 106 (Ö: öğretmen; 1: Katılımcı No) şeklinde kodlanmıştır.

Toplanan veriler, Maxqda nitel veri analizi programı kullanılarak içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. İçerik analizi, verilerin kodlanması, temaların belirlenmesi ve yorumlanması süreçlerini içermektedir. Bu kapsamda benzer verilerin belirli temaların çatısı altında bir araya getirilerek okuyucunun anlayabileceği şekilde organize edilerek yorumlanması sağlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

Geçerlik ve Güvenirlik

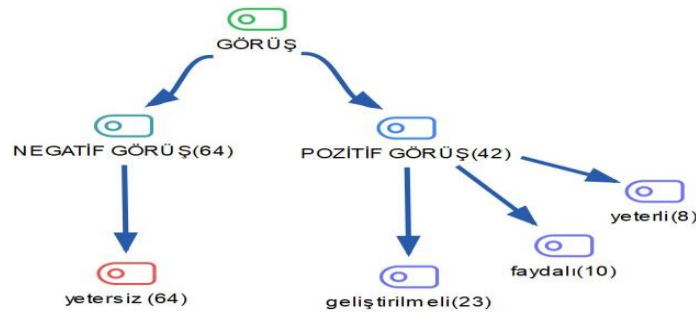
Bu araştırmada Guba ve Lincoln (1981), nitel araştırmalarda geçerlilik ve güvenirlik için önerdikleri dört aşama olan inanılrlık, geçerlilik, güvenirlik ve doğrulanabilirlik aşamaları kullanılmıştır. İnanılrlık aşaması için yapılan görüşmeler gönüllülük esasına uygun olarak gerçekleştirilmiş ve katılımcılara verdikleri bilgilerin bu çalışma dışında başka kişi veya kurumlarla paylaşılmayacağı temin edilmiştir. Ayrıca, veriler "Ö1, Ö2, Ö3,... Ö106" gibi kodlar verilerek saklanmıştır. Çalışmada kullanılan görüşme formu ve protokolleri bağımsız araştırmacılar tarafından incelenmiş ve araştırmanın doğrulanabilirliğini artırmak amacıyla katılımcılarla detaylı şekilde paylaşılmış ve onayları alınmıştır. Geçerlilik aşaması için araştırmanın geçerliliğini artırmak amacıyla, öğrenme merkezlerinin farklı coğrafi bölgelerdeki okullarda nasıl kullanıldığını anlamak için çeşitli illerde görev yapan öğretmenlerle çalışılmıştır. Güvenirlik aşaması için veri analizinde kullanılan kodlama süreci, üç farklı araştırmacı tarafından bağımsız olarak değerlendirilmiş ve sonuçların tutarlılığı sağlanmıştır. Oluşturulan temalar, kategoriler ve kodlar görsel haritalandırma yoluyla MAXQDA programına aktarılmıştır. Bu süreçler, araştırmanın metodolojik sağlamlığını ve elde edilen bulguların güvenirliğini artırmaya yönelik olarak tasarlanmıştır.

Bulgular

Nitel verilerin içerik analizi ile çözümlenmesi sonucunda "Öğrenme Merkezlerinin Mevcut Durumu", "Öğrenme Merkezlerinin Kullanımında Yaşanılan Sorunlar" ve "Öneriler" temaları altında kodlar oluştuğu görülmüştür. Bu kodların yer aldığı kaynaklardan elde edilen doğrudan alıntılara yer verilerek ilgili tema ve kodların sunumu desteklenmiştir.

Öğrenme Merkezlerinin Mevcut Durumu

Katılımcılar bu tema altında olumlu ve olumsuz görüş bildirmişlerdir. Olumlu görüşlerinden elde edilen ve bu tema altında yer alan kodlar: "Faydalı olması", "Yeterli olması" ve "Geliştirilmeye ihtiyaç duyması" iken; olumsuz görüşlere yönelik kod ise "yetersiz olması" şeklinde yer almıştır (bkz. Şekil 1).

Şekil 1. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Öncesi Kurumlarında Yer Alan Öğrenme Merkezlerinin Mevcut Durumuna İlişkin Görüşleri

Şekil 1’de Öğrenme Merkezlerinin Mevcut Durumu teması altında yer alan bazı kodlara yönelik doğrudan alıntılar aşağıda verilmektedir:

“Görev aldığım kurumda öğrenme merkezlerini aktif bir şekilde çocukların kullanabileceği faydalı duruma ve sürekli güncel hale getirmekteyiz. Günlük yaşantılarının birçoğunu bu merkezde geçirmekteler. Önceliğimizin her zaman çocuklarımız olup estetik bir şekilde temalarımıza uygun bir şekilde her ay güncellenmektedir.” (Ö45)

“Öğrenme merkezlerinin verimliliğinin sağlanabilmesi için çocuk ve alan genişliğinin paralel ve materyalin çeşitli olması önemli bir faktördür. Eğer bu bütünlük sağlanırsa çok faydalı bir öğretim sağladığını düşünüyorum.” (Ö56)

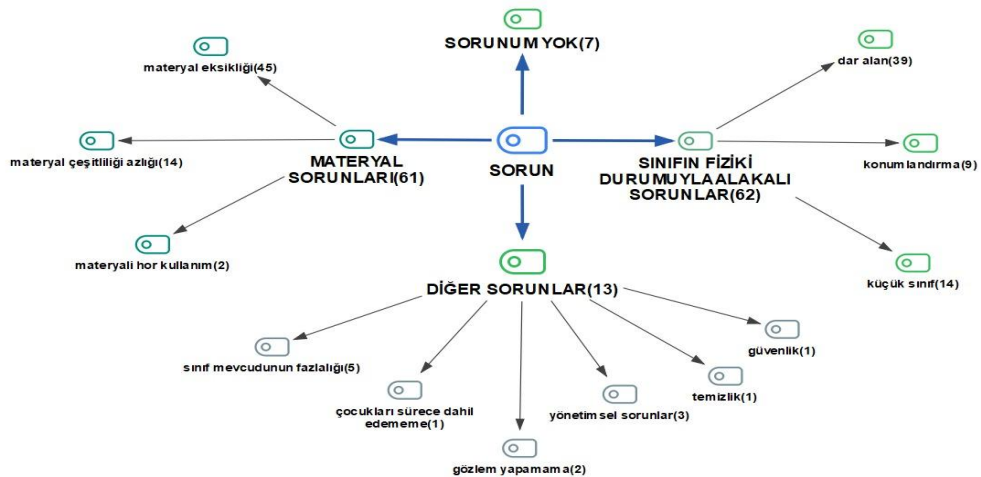
Öğrenme merkezlerinin yetersizliğine ilişkin kodların elde edildiği bazı doğrudan alıntılar aşağıda sunulmuştur:

“Öğrenme merkezleri deprem ve iş güvenliği nedeniyle duvarlara sabitlenmiş durumda değişiklik yapılamaması eğitimi sıradanlaştırıp görünmez hale getirmekte ve yetersiz kılmaktadır.” (Ö62)

“Sınıflarda depolama alanı olarak kullanılan donanım malzemeleri nedeniyle panolar bile kullanım dışı ve materyaller günlük, aylık planlamaya uygun düzenleme yapılamayacak kadar yetersiz.” (Ö71)

“Dolapların duvara sabitlenmesi istenildiği için öğrenme merkezleri oluşturulamıyor ve merkezler dönüştürülemiyor. Çocukların kendilerine ait bir alanı olmuyor. Haliyle öğrenme merkezlerinin kullanımı da yetersiz oluyor.” (Ö100)

Öğrenme Merkezlerinin Kullanımında Yaşanılan Sorunlar

Şekil 2. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Öğrenme Merkezlerinin Kullanımında Yaşadıkları Sorunlar

Bu tema altında yer alan kodların dağılımı “Sınıfın fiziki durumuyla ilgili sorunlar”, “Materyalle ilgili sorunlar” ve “Diğer sorunlar” olarak üç kategoride toplanmıştır. Ayrıca sorun yaşamayan öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda “Sorun olmaması” kodu da yer almıştır (bkz. Şekil 2).

“Sınıfın fiziki durumuyla ilgili sorunlar” kategorisinde: “Küçük Sınıf”, “Dar Alan”, “Konumlandırma” kodları yer alırken; “Materyalle ilgili sorunlar” kategorisinde: “Materyal Çeşit Azlığı”, “Materyal Eksikliği” ve “Materyali Hor Kullanım” kodları ortaya çıkmıştır. “Diğer sorunlar” kategorisinde ise: “Güvenlik”, “Temizlik”, “Yönetimsel Sorunlar”, “Gözlem Yapamama”, “Çocukları Sürece Dâhil Etmeme”, “Sınıf Mevcudunun Fazlalığı” kodları yer almıştır. Bu kodların oluşmasına aracılık eden örnek katılımcı görüşleri aşağıda yer almaktadır:

“Çok çocuk olduğu için bazen malzemeler yetersiz kalabiliyor ve çocuklar tartışmaya girebiliyor. Bir de sınıf küçük olduğu için sürekli geçici merkezler oluşturmak zorunda kalıyoruz.” (Ö10)

“Sınıfların kalabalık olmasından kaynaklı her çocuk için yeterli imkân yok.” (Ö30)

“Fiziki alanın uygun olmaması ile ilgili olarak merkez oluşturmakta sıkıntılar yaşıyor ve merkezlerin bazı alanlarıdır noktada kaldığı için gözlem yapma da sıkıntılar yaşıyor (Ö40).

Merkezleri konumlandırmakta zorlanıyorum. Sınıfım yeterince büyük değil. Ekstra depolama alanım olmadığı için her şey sınıfa koymak zorunda kalıyorum. Onlarda çok fazla yer kaplıyor. Merkezlere nerdeyse yer kalmıyor.” (Ö43)

“Hiç istifade edemiyoruz. Yapmak için yapıyoruz öğrenme merkezlerini. Alan dar zaten materyal de yok kullanamıyoruz.” (Ö56)

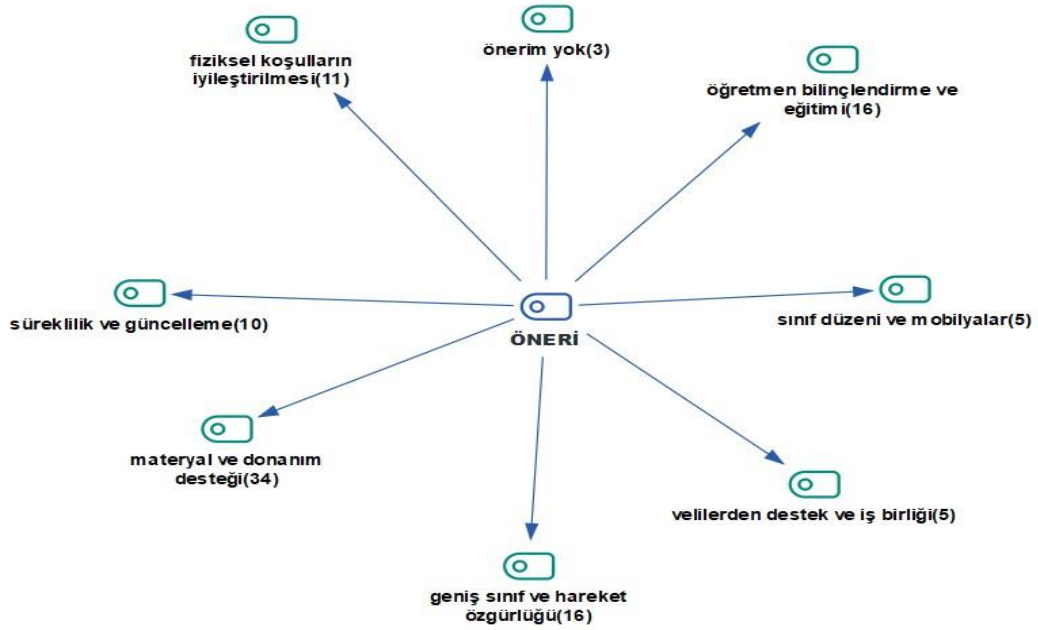
“Materyal yetersizliği, çocuklarımız aynı anda aynı merkezi kullanmak istemesi, köşeler için ayrılan alanın dar olması” (Ö66)

“Merkez oluşturabilmek için uğraştığım çaba ve emekler boşa gidiyor zümrem idareden hiçbir talepte bulunmuyor düzenleme için uğraşmıyor ben uğraşınca da haksızlığa, adaletsizliğe dayalı tehditler ile uğraşıyorum. Bir önceki sınıfımı elinden aldılar ve kapatıp idareci odası yaptılar orada elinden geldiğince küçük de olsa dönüşümlü merkezler yapabiliyordum. Anasınıfları ilkokullardan ve ortaokullardan ayrılmalı.” (Ö78)

Öneriler

Okul öncesi kurumlarında öğrenme merkezlerinin etkili bir biçimde uygulanabilmesine yönelik katılımcıların önerileri Şekil 3’de verilmiştir.

Öneri teması altında: “Sınıf Alanının Geniş Olması ve Hareket Özgürlüğü”, “Materyal Çeşitliliği ve Yenilenmesi”, “Öğretmen Bilinçlendirme ve Eğitim”, “Çocuk Sayısı ve Sınıf Mevcudu”, “Velilerden Destek ve İşbirliği”, “Sınıf Düzeni ve Mobilyaların Uygunluğu”, “Fiziksel Koşulların İyileştirilmesi”, “Süreklilik ve Güncellenme” ve “Materyal ve Donanım Desteği” kodları oluşturulmuştur.

Şekil 3. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Öğrenme Merkezlerinin Etkili Bir Biçimde Uygulanabilmesine Yönelik Önerileri

Bu tema altında oluşturulan kodlara yönelik doğrudan alıntılar aşağıda verilmektedir:

“Okullarda öğretmen odası bulunmalı, sınıflarda öğretmen dolabı ve masası bulunmamalı. Panolar mutlaka çocukların kullanımına açık olmalı. Sınıflarda daha az dolaba yer verilmeli. Okulda ortak kullanılan malzemelerin depolama alanı sınıftan bağımsız bir yerde olmalı. Çocuğun rahatça hareket edebileceği alan bırakılmalı. Okullarda hareket ihtiyacını giderecek yarı kapalı ya da kapalı alanların olması, sınıflarda çocukların boş alanları hareket ihtiyacı için değil, verimli bir çalışma yapmak için kullanmasına olanak sağlayacaktır.” (Ö71)

“MEB okullarında ilk açıldığında verilen malzemeler zamanla kayıp, kırılma vb. yaşanabiliyor yenilenmesi güncellenmesi değişiklik için belli bir maddi kaynak gerekli buda MEB aracılığı ile sağlanmalı. Geçen sene kitap merkezleri için gönderilen kitaplar gibi. Her yıl bir merkez için materyal gönderilebilir.” (Ö101)

“Fiziki olarak şartlar yenilenebilir. Ayrıca her sınıf farklı bir istasyon olarak kalıcı olup çocuk grupları gezici olabilir (örneğin müzik sınıfı, oyun sınıfı vb.)” (Ö87)

“Sınıfın fiziki imkânları göz önünde bulundurularak merkez sayısı belirlenmeli ve hatta merkezler değişip güncellenebilir özelliklere sahip olmalı daha pratik kullanım olanağı sağlanmalı.” (Ö40)

“Materyal desteği sağlanmalı. Sınıf mobilyaları da çok önemli. Bazen dolapların ve rafların eksikliğinden dolayı sınıf merkezlere ayrılamıyor. Anaokulu sınıflarının da bu merkezleri oluşturabilecek büyüklükte inşa edilmesi lazım.” (Ö15)

“Sınıf mevcudu düşürülmeli. Öğretmenlerin öğrenme merkezleriyle ilgili daha çok bilinçlenmeli. Bütün çocukların sırayla öğrenme merkezlerini kullanabilmeleri için çocuklara süre tanınmalı ve merkezler çocukların ilgisini çekmesi için belirli aralıklarla güncellenmeli.” (Ö10)

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Okul öncesi kurumlarında yer alan öğretmenlerin öğrenme merkezlerinin yeterliliğine yönelik görüşlerini ortaya çıkarmayı amaçlayan bu çalışma sonucunda öğretmenlerin öğrenme merkezlerini faydalı buldukları; ancak mevcut koşulların öğrenme merkezlerinin etkili kullanımını engellediği ve bu nedenle yetersizlik yaşadıklarını ortaya çıkarmıştır. Bu görüşler, öğrenme merkezlerinin çocukların eğitiminde önemli bir rol oynadığını ve bu merkezlerin etkili kullanımı için belirli koşulların sağlanmasının gerektiğini ortaya koymaktadır. Bu bulgular, alanyazındaki çalışmalarla uyumludur (örn., Başaran ve Ulubey, 2018; Demirci ve Şıvgın, 2017; Jones ve Reynolds, 2021; Kaçan, Dedeoğlu, Karayol ve Kimzan, 2021; Metin, 2017; Smith, 2020; Tanrıku vd. 2023). Demirci ve Şıvgın (2017) tarafından yapılan bir çalışmada, maddi ve fiziksel olanaklardaki eksikliklerin öğrenme merkezlerinin oluşturulmasını da etkilediği; bu eksiklikler neticesinde okul öncesi öğretmenlerinin sınıflarındaki öğrenme merkezlerini kullanamadıkları ve eski programdaki ilgi noktalarını uygulamaya devam ettikleri sonucu ortaya çıkmıştır. Benzer şekilde Ramazan vd. (2018) tarafından yapılan bir çalışmada da okul öncesi öğretmenleri sınıflarındaki öğrenme merkezlerini yeterli bulmadıklarını belirtmişler ve bu durumu okulun maddi yetersizliğine bağlamışlardır. Öğretmenler, eksiklikleri gidermek için kendi imkânlarıyla evden materyal/oyuncak getirdiklerini, satın aldıklarını, merkezleri değiştirdiklerini veya velilerden destek istediklerini ifade etmişlerdir. Ogelman ve Karakuzu (2016) tarafından yapılan çalışmada da öğrenme merkezlerin birbirinden belirgin bir biçimde ayrılmadığı, merkezlerin verimliliğinin beklentiyi karşılamadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Okul öncesi kurumlarında öğrenme merkezlerinin kullanımında öğretmenlerin yaşadığı sorunlar incelendiğinde materyal çeşitliliği, sınıfın fiziki durumu ve diğer yönetsel sorunların öğretmenler üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu görülmektedir. Çalışmada materyal çeşitliliğinin ve yenilenmesinin, öğrenme merkezlerinin sürekli olarak çocukların ilgisini çekmesi açısından önemli olduğu; estetik, temizlik, erişilebilirlik, gözlem yapabilme imkanı ve kullanılabilirlik gibi faktörlerin öğretmenlerin sınıf merkezlerine yönelik algılarında önemli rol oynadığı da ortaya çıkmıştır. Materyal eksikliği ve çeşit azlığı, çocukların öğrenme merkezlerinde etkin bir şekilde katılım sağlamasını engelleyebilir. Materyallerin hor kullanımı ise mevcut kaynakların daha hızlı tükenmesine ve dolayısıyla öğrenme merkezlerinin sürekli olarak yenilenmesine duyulan ihtiyacı artırmaktadır. Bu bulgular, alanyazındaki çalışmalarla uyumlu olup, yeterli ve çeşitli materyal sağlanmasının erken çocukluk eğitiminde önemli olduğunu vurgulamaktadır (Örneğin, Ayvaci vd., 2002; Brown, White ve Carter, 2022; Smith, 2020). Bu araştırma bulgularına paralel olarak Özyürek ve Kılınç (2015) tarafından yapılan çalışmada da materyal çeşitliliğinin önemine vurgu yapılmış ancak eğitim-öğretim sürecinde kullanılan materyallerin daha çok okul idaresince belirlenmesinin sorun oluşturduğu sonucuna ulaşılmıştır. Carter ve Darby (2021) tarafından yapılan bir çalışmada da materyal çeşitliliğinin çocukların yaratıcılığını ve problem çözme becerilerini geliştirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Öncü (2017) tarafından yapılan çalışmada

çocukların kendi istedikleri materyallerle sınıf içinde öğrenme merkezleri oluşturması amaçlanmış ve böylece çocukların getirdikleri materyallerle ne tür tasarımlar oluşturdukları ve öğrenme merkezlerini kendi ilgi alanlarına ve öğrenme tarzlarına uygun şekilde kişiselleştirebilme yetenekleri incelenmiştir. Ayrıca öğretmenler, sınıf içi düzenlemelerde çocukların fikirlerini almayı, merkezleri ilgi çekici materyallerle zenginleştirmeyi ve belirli aralıklarla merkezdeki materyalleri değiştirmeyi önermişlerdir.

Araştırma, fiziki koşulların öğrenme merkezlerinin etkin kullanımını nasıl etkilediğini de ortaya koymaktadır. Küçük sınıf ve dar alan, çocukların rahatça hareket edebilmesini ve öğrenme merkezlerine erişimini kısıtlamaktadır. Ayrıca, uygun konumlandırma yapılamaması, öğrenme merkezlerinin verimli bir şekilde kullanılmasını zorlaştırmaktadır. Fiziki koşulların yetersizliği, çocukların öğrenme sürecine aktif katılımını ve öğretmenlerin etkin gözlem yapma becerisini olumsuz yönde etkileyebilir. Bu bulgular, sınıfın fiziksel düzenlemelerinin eğitim üzerinde doğrudan bir etkisi olduğunu ve bu düzenlemelerin yetersizliğinin öğrenme sürecini olumsuz etkilediğini göstermektedir (Kan ve Yel, 2018; Jones ve Reynolds, 2021). Bu doğrultuda Brown vd. (2022), fiziksel çevrenin erken çocukluk eğitiminde çocukların gelişimi ve öğrenmeleri üzerinde olumlu yönde etkisine vurgu yapmışlar; sınıf düzeninin ve mobilyaların yerleşiminin çocukların sosyal etkileşimlerini artırdığını ve daha fazla bağımsızlık kazanmalarına yardımcı olduğunu ifade etmişlerdir. Tanrıku, Dağdaş ve Kirizoğlu (2023) tarafından yapılan çalışmada da öğrenme merkezlerini daha etkili hale getirebilmek için fiziksel koşulların iyileştirilmesi, sınıfların yeterince büyük olması, sınıf mevcutlarının kalabalık olmaması gibi faktörlerin yerine getirilmesi gerektiğine vurgu yapılmıştır.

Bulgular yönetsel ve çevresel faktörlerin, öğrenme merkezlerinin etkin kullanımını nasıl etkilediğini ortaya koymaktadır. Güvenlik ve temizlik sorunları, öğrenme merkezlerinin çocuklar için güvenli ve hijyenik bir ortam sunmasını engelleyebilir. Yönetsel sorunlar ve sınıf mevcudunun fazlalığı, öğretmenlerin öğrenme merkezlerini verimli bir şekilde kullanmalarını zorlaştırabilir. Ayrıca, çocukları sürece dâhil etmeme ve gözlem yapamama gibi sorunlar, öğretmenlerin çocukların gelişimini ve öğrenme süreçlerini etkili bir şekilde izlemelerini engelleyebilir. Bu bulgular, yönetsel desteğin ve çevresel düzenlemelerin okul öncesi eğitiminde önemli rol oynadığını göstermektedir (Carter ve Darby, 2021; Özkubat, 2013). Araştırma sonuçları öğrenme merkezlerinin daha etkili kullanılabilmesi için materyal çeşitliliğinin artırılması, sınıfın fiziki koşullarının iyileştirilmesi ve yönetsel desteğin güçlendirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Mevcut alanyazın da bu bulguları desteklemektedir (Aynacı vd., 2002; Brown vd., 2022; Carter ve Darby, 2021; Jones ve Reynolds, 2021).

Okul öncesi kurumlarında öğrenme merkezlerinin etkili bir biçimde uygulanabilmesine yönelik katılımcıların tavsiyeleri incelendiğinde, çeşitli faktörlerin bu süreci desteklediği görülmektedir. Öğretmenler, sınıf alanının geniş olmasının ve çocukların hareket özgürlüğüne sahip olmalarının, öğrenme merkezlerinin etkin kullanımında önemli olduğunu vurgulamaktadır. Geniş alanlar, çocukların rahatça hareket etmelerini ve çeşitli etkinliklere katılmalarını sağlamaktadır. Alanyazında da belirtildiği gibi, geniş ve düzenli sınıf alanları, çocukların öğrenme süreçlerine daha aktif katılımını desteklemektedir (Maxwell, Mitchell ve Evans, 2020; Özkubat, 2013).

Öğretmenlerin bilinçlendirilmesi ve eğitilmesi, öğrenme merkezlerinin etkin bir şekilde uygulanması için kritik öneme sahiptir. Katılımcılar, profesyonel gelişim ve eğitim programlarının, öğrenme merkezlerinin daha verimli kullanılmasına katkıda bulunduğunu ifade etmişlerdir. Bu öneri, öğretmen eğitiminin önemini vurgulayan mevcut araştırmalarla da desteklenmektedir (Aysu ve Aral,

2016; Denizel Güven ve Cevher, 2015; Smith, 2020).

Sınıf mevcudunun uygun seviyede tutulması, her çocuğun öğrenme merkezlerine erişimini ve bu merkezlerden etkin bir şekilde faydalanmasını sağlamaktadır. Katılımcılar, sınıf mevcudunun fazla olmasının, öğrenme merkezlerinin etkin kullanımını zorlaştırdığını belirtmişlerdir. Bu bulgular, sınıf mevcudunun eğitim kalitesine olan etkisini vurgulayan alanyazınla da uyumludur (Brown vd., 2022; Özkubat, 2013).

Velilerin destek ve işbirliği, öğrenme merkezlerinin geliştirilmesinde önemli bir faktör olarak görülmektedir. Katılımcılar, velilerin desteğinin ve işbirliğinin, öğrenme merkezlerinin materyal ve donanım açısından zenginleştirilmesine katkıda bulunduğunu belirtmişlerdir. Benzer şekilde, Jones ve Reynolds (2021) velilerin eğitim sürecine katılımının, çocukların öğrenme motivasyonunu ve başarısını artırdığını vurgulamışlardır.

Sınıf düzeni ve mobilyaların uygunluğu, öğrenme merkezlerinin etkin kullanımında önemli bir rol oynamaktadır. Katılımcılar sınıf düzeninin ve mobilyaların, çocukların öğrenme merkezlerine rahatça erişebilecekleri şekilde düzenlenmesinin, sınıfın fiziksel koşullarının iyileştirilmesinin öğrenme merkezlerinin daha verimli kullanılmasını sağladığını belirtmişlerdir. Bu bulgular, fiziksel koşulların eğitim sürecindeki önemini vurgulayan alanyazınla da uyumludur (Brown vd., 2022; Kan ve Yel, 2018).

Öğrenme merkezlerinin sürekli olarak güncellenmesi ve yenilenmesi, çocukların ilgisini canlı tutmak ve öğrenme sürecini desteklemek açısından kritik öneme sahiptir. Katılımcılar öğrenme merkezlerine materyal ve donanım desteği sağlanması ve düzenli olarak güncellenmesinin, çocukların ilgisini çektiğini ve öğrenme motivasyonunu artırdığını belirtmişlerdir. Tok (2010) tarafından yapılan çalışmada da öğrenme merkezlerinin sürekli olarak güncellenmesinin ve yenilenmesinin, eğitim sürecine olumlu katkıda bulunduğunu vurgulanmıştır.

Sonuç olarak bu çalışma ile okul öncesi eğitimde yer alan öğrenme merkezleri çocukların hem sosyal becerilerini desteklemesi hem de bireysel ilgi alanlarına uygun aktiviteler sunarak motivasyonlarını artırması ve daha derinlemesine öğrenme deneyimleri sağlaması açısından oldukça faydalı bulunurken, bazı yetersizlikler yaşandığı ortaya çıkarılmıştır. Bu yetersizliklerin bazıları; materyal çeşitliliği ve yenilenmesinin yeterince sağlanamaması, sınıfların fiziki imkanlarının uygunsuzluğu, sınıf düzeninin ve mobilyaların çocukların öğrenme merkezlerine rahatça erişebilecekleri şekilde düzenlenmemesi, sınıf mevcudunun fazla olmasının öğrenme merkezlerinin etkin kullanımını zorlaştırması şeklinde sıralanabilmektedir.

Bu araştırmanın bulguları ışığında, okul öncesi öğretmenlerinin öğrenme merkezlerini etkin bir şekilde kullanmaları için bilinçlendirme çalışmaları ve hizmet içi eğitimlerin sağlanması önerilmektedir. Öğrenme merkezlerinin verimliliğini artırmak adına sınıf alanlarının genişletilmesi, materyal çeşitliliğinin zenginleştirilmesi ve aile katılımına teşvik edilmesi önem taşımaktadır. Gelecekteki araştırmalar için ise, nitel araştırmalar aracılığıyla öğrenme merkezlerinin uygulama süreçlerindeki öğretmen deneyimleri ve karşılaşılan zorluklar daha derinlemesine ele alınabilir. Ayrıca, öğrenme merkezlerinin etkililiği öğrenci perspektifinden değerlendirilerek, müdahale çalışmaları ile bu merkezlerin kullanımını optimize etmeye yönelik yollar araştırılabilir.

Araştırma Etik Kurul İzin Bilgileri

Etik değerlendirmeyi yapan kurul adı: Cumhuriyet Üniversitesi Etik Kurulu

Etik kurul kararının tarihi: 06.08.2021

Etik kurul belgesinin sayı numarası: E-60263016-050.06.04-72078

Çıkar Çatışması Beyanı

Bu çalışmanın veri toplanması, sonuçların yorumlanması ve makalenin yorumlanması aşamasında herhangi bir çıkar çatışması yaşanmadığını yazarlar taahhüt etmiştir.

Kaynakça

- Allen, D. & Fraser, B. (2007). Parent and student perceptions of classroom learning environment and its association with student outcomes. *Learning Environment Research*, 10, 67-82.
- Aral, N., Kandır, A. & Can Yaşar, M. (2003). *Okul öncesi eğitim 1*. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Aysu, B. & Aral, N. (2016). Okul öncesi öğretmenlerinin öğrenme merkezleri hakkındaki görüş ve uygulamalarının incelenmesi. *Kastamonu Education Journal*, 24 (5), 2561-2574.
- Ayvacı, H. Ş., Devocioğlu, Y. & Yiğit, N. (2002). Okul öncesi öğretmenlerinin fen ve doğa etkinliklerindeki yeterliliklerinin belirlenmesi. *V. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi*, 16, 18.
- Başaran, S. T. & Ulubey, Ö. (2018). 2013 Okul öncesi eğitim programının değerlendirilmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 51(2), 1-38.
- Brown, A. L., White, E., & Carter, H. (2022). The impact of physical environment on early childhood education. *Early Childhood Research Quarterly*, 60, 234-245.
- Carter, H. & Darby, J. (2021). Material diversity in preschool learning centers: a critical review. *Journal of Early Childhood Studies*, 45 (2), 189-205.
- Çelik, M. & Kök, M. (2007). Okul öncesi eğitim kurumlarında eğitim ortamı ve donanımın önemi. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15, 158-170.
- Demirci, F. G. & Şıvgın, N. (2017). Okul öncesi öğretmenlerinin öğrenme merkezleri ile ilgili uygulama ve görüşleri. *Electronic Turkish Studies*, 12 (8), 271-292.
- Demirel, Ö. (2005). *Kuramdan uygulamaya eğitimde program geliştirme*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Demiriz, S., Karadağ, A. & Ulutaş, İ. (2003). *Okul öncesi eğitim kurumlarında eğitim ortamı ve donanım*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Denizel Güven, E. & Cevher, N. (2005). Okul öncesi öğretmenlerinin sınıf yönetimi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18 (18), 71-92.

Durmaz, K., & Elaldi, Ş. (2025). Okul Öncesi Eğitimde Yer Alan Öğrenme Merkezlerinin Yeterliliğinin Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi. *Göbeklitepe Eğitim ve Spor Bilimleri Dergisi*, 4 (1), 97-111.
DOI: 10.70631/gesd.1541814

Dönmez, B. (2008). Okul ve sınıf ergonomisi ya da insanı incelemek. *Eğitim-Öğretim ve Bilim Araştırma Dergisi*, 4 (11), 10-14.

Dülgeroğlu, T. & Günindi, Y. (2022). Reflection of learning centers in pre-school education institutions to the classes: The case of Aksaray. *Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 6 (1), 80-97.

Erşan, E. (2011). Okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin ilgi köşelerinde serbest oyun etkinlikleri ile ilgili görüş ve uygulamalarının incelenmesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Guba, E. G. & Lincoln, Y. S. (1981). *Effective evaluation: Improving the usefulness of evaluation results through responsive and naturalistic approaches*. Jossey-Bass.

Gürpınar, H. A. (2006). Okulöncesi öğrenime devam eden çocukların tercih ettikleri ilgi köşeleri ve tercih etme nedenleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir

Güzelyurt, T., Dayanan, F., Çakır, S. & Ahmetoğlu, A. (2019). Okul öncesi öğretmenlerinin öğrenme merkezlerine ilişkin görüşleri. *Uluslararası Ders Kitapları ve Eğitim Materyalleri Dergisi*, 2 (1), 62-75.

Jones, M. L. & Reynolds, T. (2021). Enhancing learning through updated preschool environments. *Educational Research and Reviews*, 16 (4), 147-160.

Kaçan, M. O., Dedeoğlu, N., Karayol, S. & Kimzan, İ. (2021). Okul öncesi sınıflarda öğrenme merkezlerinin incelenmesi. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8 (2), 436-451.

Kan, A. Ü. & Yel, E. (2018). Okul öncesi sınıflardaki sanat merkezlerinin etkililiğine ilişkin öğrenci-öğretmen-veli görüşleri. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 71, 137-152.

Kandır, A. & Çaltık, İ. (2006). Okul öncesi eğitim kurumlarında görevli öğretmenlerin okulların fiziksel koşullarına ve sınıflarındaki ilgi köşelerinin özelliklerine ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Mesleki Eğitim Dergisi*, 8 (15), 40-62.

Karaküçük, S. (2008). Okul öncesi eğitim kurumlarında fiziksel/mekânsal koşulların incelenmesi: Sivas ili örneği. *Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi*, 32 (2), 307-320.

Kaya, İ. (2017). *Okul öncesi eğitim kurumlarında fiziksel mekân düzenlemeleri*. Ankara: Pegem.

Kıldan, O. (2007). Okul öncesi eğitim ortamları. *Kastamonu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15 (2), 501-510.

Kostelnik, M. J., Soderman, A. K., Phipps Whiren, A. & Rupiper, M. L. (2015). *Organizing space and materials*. Developmentally appropriate curriculum (6.baskı.) New York: Pearson.

Maxwell, L. E., Mitchell, M. M. & Evans, G. W. (2020). Effects of environmental factors on children's learning and development in early childhood settings. *Journal of Environmental Psychology*, 67, 101-108.

Durmaz, K., & Elaldi, Ş. (2025). Okul Öncesi Eğitimde Yer Alan Öğrenme Merkezlerinin Yeterliliğinin Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi. *Göbeklitepe Eğitim ve Spor Bilimleri Dergisi*, 4 (1), 97-111.
DOI: 10.70631/gesd.1541814

MEB. (2013). *Okul öncesi eğitim programı.* <https://tegm.meb.gov.tr/dosya/okuloncesi/ooproram.pdf>

MEB. (2024). *Okul öncesi eğitim programı*
<https://tegm.meb.gov.tr/dosya/okuloncesi/guncellenenokuloncesiegitimprogrami.pdf>22

Metin, Ş. (2017). Okul öncesi eğitim kurumlarındaki öğrenme merkezlerindeki uygulamaların incelenmesi. *Türk Eğitim Dergisi*, 6(1), 1-16.

Ogelman, H. G. & Karakuzu, E. (2016). MEB 2013 okul öncesi eğitim programında belirtilen öğrenme merkezlerinin uygulamaya yansımalarının incelenmesi: Aydın ili örneği. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6 (2), 73-98.

Oktay, A. (2010). *Okul öncesi eğitim ve ilköğretimin çocuğun yaşamındaki yer ve önemi.* İlköğretime hazırlık ve ilköğretim programları içinde (ss.2-6). Ankara: Pegem Yayınları.

Öncü, E. Ç. (2017). Okul öncesi çocuklarının sınıflarında yapılandırdıkları öğrenme merkezlerinin incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 25 (2), 733-746.

Özburak, Ç., & Aygenç, B. (2021). Okul öncesi eğitimde dış mekân oyun alanları ve çevre eğitimine etkisi. *Dünya Çocuk Konferansı-II*, Lefkoşa-KKTC.

Özkubat, S. (2013). Okul öncesi kurumlarında eğitim ortamlarının düzenlenmesi ve donanım. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4 (2), 58-66.

Özyürek, A. & Kılınç, N. (2015). Okul öncesi eğitim kurumlarındaki öğrenme merkezlerinin çocukların serbest oyun davranışları üzerine etkisi. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5 (2), 125-138.

Pattillo, P., & Vaughan, J. (1992). *Creative curriculum for early childhood.* Teaching Strategies, Inc.

Patton, M. Q. (2005). *Qualitative research.* New York: John Wiley & Sons, Ltd.

Ramazan, O., Çiftçi, H. & Tezel, M. (2018). Okul öncesi sınıflarındaki öğrenme merkezlerinin durumunun belirlenmesi ve öğretmenlerin öğrenme merkezleri hakkındaki görüşlerinin incelenmesi. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 2 (2), 213-233.

Smith, R. J. (2020). The role of learning centers in early childhood education. *Early Education Journal*, 33 (3), 102-110.

Tanrıkulu, R., Dağdaş, E. & Kızıroğlu, F. (2023). Okulöncesi sınıflarındaki öğrenme merkezlerinin durumuna ilişkin öğretmen görüşleri. *Social Mentality And Researcher Thinkers Journal (Smart Journal)*, 9(74), 4094-4111.

Tok, E. (2010). Okul öncesi eğitimde eğitim ortamları. G. Uyanık Balat (Eds.), *Okul öncesi eğitime giriş* (ss.). Ankara: Pegem Yayınevi.

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri.* Ankara: Seçkin Yayınevi.